

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Första Kammaren. N:o 9.

Lördagen den 20 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

Herr *Holm* anmälde, att han inställt sig vid Riksdagen.

Anmäldes och bordlades:

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 25, i anledning af väckt motion om förbud för prest inom svenska kyrkan att sammanviga fränskilda makar;

N:o 26, i anledning af väckta motioner om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet; och

N:o 27, i anledning af väckta motioner om stadgande af för-
mänsrätt för kommunalutskylder; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1, i fråga om bestämmande af viss tid, inom hvilken begärd gravationsbevis skall vara att tillgå, m. m.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse, N:o 6, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 53 i Värnpligtslagen af den 5 Juni 1885.

Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 66, med delgifning af nämnda Kammares beslut i anledning af dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1, rörande Herr G. Anderssons i Himmelsby motion om skrivelse till Kongl.

Maj:t angående ändring i sättet för utdelning af underhållsmedel till gratialister af krigsgemenskapen, beslöt Första Kammaren, på framställning af Herr *vice Talmannen*, att hänvisa detta ärende till sitt Tillfälliga Utskott N:o 3.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran Stats-Utskottets den 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 14.

Efter föredragning å nyo af Banko-Utskottets den 16 och 17 innevarande Februari bordlagda memorial N:o 2, angående verkstald granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning, lades punkterna 1—5 till handlingarna och bifölls Utskottets i slutet af memorialet gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo och godkändes Lag-Utskottets den 16 och 17 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 21, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 70 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862; och

N:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 4 § Handelsbalken.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 16 och 17 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 23, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 41 § Konkurslagen eller införande af ett tillägg i samma lags 73 §.

1 punkten.

*Ifrågasatt
afskaffande
af Rättens
ombudsmans-
institutionen.*

Herr Fogelin: Jag kunde icke vänta mig annat, än att min motion skulle i Lag-Utskottet få den utgång den erhållit, då Utskottet hyser de åsikter, som blifvit i dess utlåtande uttalade. Utskottet tillkännagifver, att mitt påstående, att erfarenheten visat *obehöfligheten* af institutionen af rättens ombudsman, icke vore riktigt. Detta öfverensstämmer ingalunda med min åsigt. Utskottet säger vidare, att jag borde hafva tänkt på den omständighet, att omförmälda institution utgjorde en så vigtig del af vår gällande konkurslag och stode i så nära samband med flera andra vigtiga stadganden deruti, att densammans borttagande skulle föranleda en ganska genomgripande förändring af hela lagen; men detta har jag verkligen tänkt mig och anser behöfligt. Att kostnaden för konkursutredningen genom rättens ombudsmanskapet betydligt fördyras, ligger i sakens natur och erkännes nog af hvar och en, som har haft med konkurser att göra. Angående behöfligheten af att en fordrings-

egare underrättas om, då anmärkning förekommit mot ens bevakning, anhåller jag få nämna ett fall.

I egenskap af uppborädsman för presterskapets löne-medel yrkade jag förmänsrätt för dessa medels utgående från fastighet i en konkurs, hvilket bestreds af sysslomännen. Saken hänsköts till rättens ombudsman, som öfverlemnade frågan till rätten. Rätten gaf sysslomännen rätt, i ty att anmärkningen ej blef bemött vare sig inför rättens ombudsman eller domstolen, hvilken ordförande, jag vill nämna det, var en ung domare, som var oerfaren i författningarna. Den summa, som det i detta fall var fråga om, var visserligen liten — det rörde sig endast om bortåt 8 kronor — men det hade lika väl kunnat vara fråga om många tusen kronor. Mot en sådan bevakning kunde man väl icke ana, att anmärkning eller bestridande skulle förekomma, och således icke anse sig behöfva begagna ombud eller kommissionär.

Jag vill emellertid icke längre uppehålla Kammarens tid. Jag anhåller om bifall till min motion, och att proposition måtte framställas dels på mitt förslag om borttagande af rättens ombudsmansinstitutionen och dels på mitt alternativt framställda förslag om skyldighet för rättens ombudsman att meddela dem, mot hvilkas bevakningar anmärkningar blifvit gjorda, underrättelse derom.

Herr Claëson: Lag-Utskottet har så fullständigt anfört skäl till stöd för sitt utlåtande, att föga torde återstå för mig att tillägga. Hvad upphäfvandet af rättens ombudsmansinstitutionen beträffar, så vann detta förslag ingen genklang inom Utskottet hvarken hos allmogemännen från Andra Kammaren eller från öfrige ledamöterna.

Hvad åter det andra alternativet angår, eller att hvarje borgemän, som skickat in sina bevakningsinlagor, skulle af rättens ombudsman underrättas, i fall anmärkning mot bevakningen blifvit gjord, så innebär detta ett alldeles nytt äliggande för rättens ombudsman, hvilket, såsom ovilkorligt, torde vara mycket olämpligt. Jag tror nemligen, att de olägenheter, som skulle följa af bifall till motionen i denna del, blefve vida större än fördelarne, på samma gång derigenom infördes en, enligt min tanke, oriktig princip. På grund häraf yrkar jag bifall till Lag-Utskottets hemställan äfven i båda punkterna.

Herr Fogelin: Med anledning af den siste talarens yttrande, anhåller jag om återremiss af Lag-Utskottets förevarande utlåtande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande punkt och sedan på dess återförvisning till Lag-Utskottet, hvarefter propositionen på punktens godkännande förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ifrågasatt
afskaffande
af Rättens
ombudsmans-
institutionen.*
(Forts.)

2 punkten.

Godkändes.

Föredrogs å nyo och godkändes Lag-Utskottets den 16 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 126 och 141 §§ Konkurslagen.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets utlåtande N:o 15, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1885 års riksdag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Koch* under tio dagar från denna dag.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,25 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 23 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Herr *Hansson* anmälde, att han inställt sig vid Riksdagen.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag *dels* till Riksdagens skrifvelse, N:o 7, till Konungen angående val af Justitieombudsman och suppleant för honom, *dels ock* till Riksdagens förordnanden:

N:o 8, för Häradshöfdingen m. m. Lars Wilhelm Samuel Lothigius att vara Riksdagens justitieombudsman; och

N:o 9, för Borgmästaren m. m. Eskilander Thomasson att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

Anmäldes och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 16, angående personligt lönetillägg för sekreteraren och ombudsmannen i Riksgäldskontoret S. H. Wikblad; äfvensom

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 28, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om åtgärders vidtagande för anteckning i dop- och husförhörslängder af ej döpta barn utaf föräldrar, tillhörande svenska kyrkan;

N:o 29, i anledning af väckt motion om upphäfvande af förordningen den 4 Dec. 1765 angående böter för uteblifvande från husförhör;

N:o 30, i anledning af väckt motion om ändring af 11 kap. 12 § Kyrkolagen; samt

N:o 31, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 2 mom. i 5 § af förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, den 20 innevarande Februari bordlagda ärenden, nemligen: Stats-Utskottets utlåtande n:o 15, Lag-Utskottets utlåtanden N:is 25—27 samt Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Fosser* under tio dagar från den 4 nästinstundande Mars.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel; hvarefter beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst, och de vid detta sammanträde andra gången bordlagda utlåtandena sättas sist å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 24 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående försäljning af förra hospitalssysslomansgården i Linköping;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från Kungsörs kungsladugård i Vestmanlands län;

N:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från militiebostället Refvinge i Malmöhus län till vapenöfningsplats för Södra skånska infanteriregementet, m. m.;

N:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inlösen af den Geschwornern Mathias Griesbachs rättsinnehafvare tillkommande årliga ersättning från statsverket för donerad kronotonde-spanmål;

N:o 21, i anledning af två af Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna propositioner angående eftergift af kronans rätt till danaarf; och

N:o 22, i anledning af väckt motion om afskrifning af en kronans fordran å arrende för Lyckeby kronoqvarn; samt

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjettem hufvudtitel.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman: Det torde tillåtas mig att omförmåla ett förhållande, hvilket förefallit mig synnerligen anmärkningsvärdt och som sakerligen undgått flertalets af Kammarrens ledamöter uppmärksamhet och möjligen äfven Herr Grefvens och Talmannens.

I går vid Kammarrens korta sammanträde utdelades Stats-Utskottets betänkande N:o 15 angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1885 års riksdag; men på dagens föredragningslista fans detta betänkande redan uppfördt såsom bordlagdt första gången. Då Kammarren icke haft något sammanträde derförinnan senare än i Lördags, följer deraf, att detta betänkande torde hafva blifvit bordlagdt på Lördagen.

Det utdelades dock icke förr än i går. Således hafva trenne dygn förflutit från den tid, då betänkandet bordlades, till dess det utdelades; således tre hela dygn tagna från den korta tid, Kammarren har att sätta sig in i utdelade betänkanden.

Vidare bordlades i går Stats-Utskottets betänkande N:o 10, angående 6:te hufvudtiteln.

Någon utdelning af detta betänkande egde likväl icke rum, och det har ännu icke till Kammarrens ledamöter utdelats.

För min del tror jag, att det med arbetsordningens anda öfverensstämmer, att i allmänhet ett betänkande icke bör bordläggas förr än det kan samtidigt till Kammarrens ledamöter utdelas.

Då jag var ledamot af Riksdagens Andra Kammare och i sådan egenskap invald i det Tillfälliga Utskott, som hade åt sig uppdraget att utarbete förslag till arbetsordning för Kammarne, var det der fråga om att i arbetsordningen äfven intaga en bestämmelse om att ett betänkande, afgifvet af Utskott, icke finge bordläggas, med mindre det samtidigt till ledamöterna utdelades. Men man drog sig för att gifva en så sträng formel föreskrift af den orsak, att det vid slutet af riksdagen kunde vara lämpligt att bordlägga ett betänkande, som endast skriftligen förelåg, på det att riksdagens afslutande eljest icke måtte allt för mycket fördröjas.

Emellertid anser jag det högeligen olämpligt att vid början af riksdagen tillvägagå på annat sätt, än som egentligen alltid varit vanligt, nemligen att icke bordlägga ett betänkande förr än det utdelas eller, om man vänder om satsen, att icke utdela det senare än det bordlägges.

Jag skall nu icke tillåta mig att i någon mån ingå i undersökning om de särskilda omständigheter och motiv, som föranledt det förtidiga eller, om jag så må säga, förhastade bordläggandet af dessa betänkanden; jag har endast i allmänhet velat göra en insaga emot detta tillvägagående och uttalar på samma gång den förhoppning, att det icke vidare måtte upprepas.

Grefve Sparre: Då anmärkning gjorts med anledning af att några betänkanden från Stats-Utskottet bordlagts redan innan de tryckta samtidigt utdelats till Kammarens ledamöter, ber jag med några ord få angifva orsaken till detta förfarande.

Hvad det första betänkandet angår, som rörde Riksgäldskontorets förvaltning under tiden från början af 1885 års riksdag, ber jag få återkalla i Kammarens minne, att detta något senare än vanligt inkom till Kammarken — detta föranledt af en önskan utaf Utskottet att i detta betänkande få införda villkoren för det nya 3½ procentlånet. Under tiden hade redan déchargebetänkandet från Banko-Utskottet inkommit, och det var för Utskottet af stor vikt att få déchargefrågan äfven för fullmäktige i Riksgäldskontoret så fort som möjligt afgjord — till en del äfven därför att de nya 3½ procents-obligationerna borde göras färdiga till utlemnande, hvadan val af nya fullmäktige i Riksgäldskontoret så fort ske kunde måste ega rum.

Hvad angår betänkandet angående 6:te hufvudtiteln, så skedde dess bordläggning icke för att i någon mån *öfverraska* Kammarken, utan därför att, då från många håll man gjort förfrågningar, när 6:te hufvudtiteln vore att förvänta, i betänkandets bordläggning skulle ligga ett svar härpå. Det har anmärkts, att detta betänkande icke utdelats, men jag ber få omnämna, att dess utdelande just nu pågår, och om en liten stund är betänkandet om 6:te hufvudtiteln i Kammarens händer.

Jag vill slutligen erinra, att det förfarande, mot hvilket här anmärkning gjorts, flera gånger under föregående år förekommit äfven vid riksdagens början.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 16 och Lag-Utskottets samma dag bordlagda utlåtanden N:is 28—31.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 14, i anledning af Riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse

angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1883.

§ 1.

Lades till handlingarna.

§§ 2—4.

Kammaren biföll hvad Utskottet hemställt.

§ 5.

Lades till handlingarna.

§§ 6 och 7.

Hvad Utskottet hemställt godkändes.

§ 8.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Riksdagens revisorer hafva gjort anmärkning emot särskilda åtgärder af Styrelsen för statens jernvägstrafik, att utbyta vissa uppgifna, statens jernvägstrafik tillhöriga områden emot andra, för densamma mera erforderliga jordlägenheter. Revisorerne förmena nemligen att styrelsen felat derutinnan, att den förbisett, att dessa ifrågavarande områden tillhöra den kategori af jordlägenheter, som omförmåles i 77 § Regeringsformen och som således icke finge utan Riksdagens medgifvande abalieneras.

*Sättet för
behandling af
frågor om ego-
utbyten be-
träffande sta-
tens jernvägs-
trafik till-
hörig mark.*

Anmärkningen och den grund, hvarpå densamma stöder sig, hafva af Trafikstyrelsen blifvit bestridda i det styrelsen på anförda skäl yttrar, att ifrågavarande områden ingalunda äro att hänföra till sådan jord, som omförmåles i 77 § Regeringsformen.

Stats-Utskottet har förklaradt, att Trafikstyrelsen icke kan anses ega rättighet att utan vederbörligt tillstånd afhända staten någon dess fasta egendom eller utbyta densamma emot annan sådan, och föreslår därför, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes anbefalla Styrelsen för statens jernvägstrafik att för framtiden icke utan i vederbörlig ordning erhållet medgifvande verkställa egoutbyten i afseende å den under styrelsens förvaltning ställda egendom.

Så vidt nu revisorerne grunda sin anmärkning på den omförmälda tolkningen af 77 § Regeringsformen, måste jag för min del gifva revisorerne orätt och tillkännagifva, att jag biträder den tolkning af paragrafen, som Trafikstyrelsen gjort. Jag skall icke uppläsa 77 §, hvars lydelse för alla är väl bekant, men af densamma framgår uppenbarligen, att med jordegendomar, som der omförmålas, egentligen menas de, som man numera benämner domäner — jordbruksfastigheter, som tillhöra kronan och för hvilkas förvaltning Riks-

Sättet för behandlung af frågor om ego-utbyten beträffande statens jernvägs- trafik tillhörig mark.

dagen gifver regler eller föreskrifter; och det ligger ju i öppen dag, att de små områden, hvarom här är fråga, icke äro af denna art. Det är ej heller fallet, att Riksdagen gifver några regler för deras förvaltning. Jag kan således icke erkänna, att Jernvägstrafikstyrelsen skulle hafva felat derutinnan, att den förbisett detta grundlagsstadgande genom underlåtenhet att göra vederbörlig hemställan angående ifrågakomma utbyten.

(Forts.)

Med afseende på den vidsträckta fullmakt och omfångsrika be- myndigande, som lemnades åt den första chefen för byggande och trafikerande af statens jernvägar, Friherre Ericson, och hvilken fullmakt, så vidt jag vet, icke blifvit inskränkt eller återkallad, tror jag också, att, om under hans tid en sådan åtgärd vidtagits, den varit fullkomligt berättigad.

Styrelsen är således i viss mån ursäktad, om den vidtagit dessa åtgärder utan anmälan; men jag instämmer till fullo med Stats- Utskottet derutinnan, att detta icke må vidare få fortfara och att man således bör hos regeringen anhålla, det Trafikstyrelsen måtte förständigas icke företaga sådana utbyten utan att underställa dem regeringens pröfning.

Har nu Stats-Utskottet icke menat något annat, så är mitt uppträdande här öfverflödigt; men Utskottet har icke med den klarhet och tydlighet, jag skulle ansett lämplig, uttalat att här icke vore fråga om någon öfverträdelse af 77 § Regeringsformen och så- lunda uttryckligen underkänt och ogillat den af revisorerne före- tagna grundlagstolkningen, som jag, på sätt jag förut anmärkt, för min del icke kan godkänna.

Grefve Sparre: Jag är fullkomligt af samma uppfattning som den föregående talaren, i det jag anser det vara orimligt, att 77 § Regeringsformen skulle kunna tillämpas på dessa små egoområden, som vid statens jernvägar kunna komma att afhändas staten eller utbytas mot andra. Jag tror mig kunna säga, att detta äfven var meningen inom Utskottet, och stöder denna min uppfattning derpå att den motivering, som på afdelningen uppsattes, blef, på yrkande af mig, inom Utskottet omändrad, och anfördes såsom skäl härför, att jag ansåg det orimligt att i dylika fall tillämpa 77 § Regeringsformen. Jag har endast velat omförmåla detta och yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Jag brukar ej blanda mig i civil- lagsfrågor och ännu mindre uppträda i sådana emot den förre ärade talaren; men här är en grundlagsfråga före, och jag vet ej hvarför jag ej skulle anse mig böra förstå den lika bra som han!

Den förste talaren hänvisade visserligen till innehållet af 77 § Regeringsformen; men han har visligen och med sin vanliga juridiska finess aktat sig för att uppläsa den helt och hållet, utan förklarade att paragrafen afsåge de egentligen så kallade kronodomänerna. Men så är nu ingalunda förhållandet, utan paragrafen rörer mycket annat smått och godt utom nämnda domäner. Der står, bland annat, att kungsgårdar och kungsladugårdar med dertill hörande hemman och

lägenheter, kronoskogar, parker och djurgårdar, krono- och stallängar samt laxfisken och andra kronans fisken samt *kronans öfriga lägenheter* må Konungen icke utan Riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gåfva eller på något annat sätt kronan afhända.

Sättet för behandling af frågor om egoutbyten beträffande statens jernvägs- trafik tillhörig mark.

Således finner jag, att man kan svårligen förneka, att denna jord, hvarom nu är fråga, större eller mindre, dock är en *lägenhet*, och under den rubriken måste den således lyda under 77 § Regeringsformen.

(Forts.)

Ty skulle den äsigt hyllas, som den förste ärade talaren här framstälde, vet jag icke något hinder för, att ju icke Kongl. Jernvägsstyrelsen kunde byta ut *hela* den mark, hvaröfver jernvägen löper, emot annan, bättre liggande mark! Men det tror jag dock vore en åtgärd, som Riksdagen ej kunde godkänna.

Jag har endast på detta sätt velat tillkännagifva min mening i frågan, som ju för det närvarande är mycket obetydlig, men till sina principer af ganska stor vikt.

Herr Mankell: Äfven jag kan icke annat finna, än att statsrevisorerna vid detta tillfälle haft fullkomligt rätt. Nyss upplästes här just hvad jag hade ämnat anföra, nemligen den paragraf i Regeringsformen, som rör denna fråga. Der står alldeles otvetydigt: »kronans öfriga lägenheter må Konungen icke utan Riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gåfva, eller på något annat sätt kronan afhända.» Här har ett *utbyte* af en kronans lägenhet egt rum och således äfven ett »afhändande på annat sätt».

Trafikstyrelsen har såsom skäl eller ursäkt för sin åtgärd anfört »att den jord, staten för jernvägens behof från enskilde personer förvärfvat, icke blifvit i jordeboken omförd från skatte- eller stadsjord till krono, utan fortfarande bibehölle sin förra natur.» Vore denna tydning riktig, skulle § 77 Regeringsformen vara alldeles kraftlös, hvad all annan jord angår, än sådan som är af *krono natur*. Men det tror jag näppeligen kunna vara meningen; och får jag därför yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Friherre von Essen, Fredrik: Då något yrkande egentligen icke framstälts om ändring i det slut, hvartill Utskottet kommit, kunde det kanske vara obehöfligt att tillägga några ord; men det kan ju hafva sin betydelse, att en eller annan af Riksdagens ledamöter uttalar sin mening, då på ena sidan man anser, att grundlagen blifvit för nära trädd i detta fall, och på den andra, att vederbörande myndighet visserligen skulle hafva hos Kongl. Maj:t gjort hemställan om tillåtelse till denna åtgärd, men att man ej kunde anse de ifrågakomma områdena såsom sådana kronolägenheter, för hvilkas utbytande man skulle behöfva Riksdagens bifall.

Stats-Utskottet har nu undvikit att slita denna tvist, hvilket synta vara bäst, då frågan kan afgöras derförutan. Det blir en öppen fråga. Och att intet beslutas i afseende på tolkningen af 77 § Regeringsformen, är naturligt. Och det är just det, Stats-Utskottet äsyftat.

För min del tillåter jag mig uttala den äsigten, att jag anser, det man icke får uppfatta det så, som om alla jernvägens områden

Sättet för skulle komma in under den kategori, som i grundlagen benämnas *behandling af kronolägenheter*. I likhet med Stats-Utskottets ärade ordförande anser jag det orimligt, att icke Trafikstyrelsen skulle med Kongl. Maj:ts tillstånd få utbyta mindre jordområden. Inväntandet af Riksdagens afgörande kunde ofta förhindra lösningen af en ganska vigtig sak, men som, hvad sjelfva jordområdet beträffade, kunde vara ytterst obetydlig.

träffande statens jernvägs- trafik tillhörig mark.

(Forts.)

Hvad det beträffar att, såsom den föregående talaren omförmälde, Jernvägstrafikstyrelsen möjligen skulle kunna ifrågasätta en förändring af en hel jernvägslinie emot en annan, så lärer det väl finnas andra omständigheter, som förhindra ett dylikt tillvägagående.

Då således icke någon olägenhet häraf kan väntas uppstå, och frågan är minst sagdt lika öppen till tolkning för ena åsigten som för den andra, så synes det mig som om, genom att antaga Stats-Utskottets betänkande, Riksdagen kunde lemna frågan oafgjord.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! För min del är jag till fullo belåten med de uttalanden i frågan, som Stats-utskottets ärade ordförande och den siste talaren gjort; men jag anser att här varit grund för dem, som tänkt olika med statsrevisorerna, att uppträda och uttala en afvikande åsigt, då man ju icke gerna kan låta oanmärkt passera, att statsrevisorerna beskylla ett embetsverk för att hafva förbisett grundlagens bud och handlat deremot. Väl hafva statsrevisorerna funnit ett kraftigt understöd af den grundlagslärde talare, som, fastän han afhåller sig från uttalanden i civillagsfrågor, dock alltid står Kammarern till tjänst med sin tolkning af grundlagen — men icke desto mindre fortsätter jag att bekämpa deras tolkning. Jag hade önskat att den värde talaren, och jag bad honom äfven derom, vid uppläsningen af 77 § Regeringsformen gjort densamma mera fullständig. Han efterkom icke min begäran, och jag tillåter mig därför nu att uppläsa några rader i denna paragraf, hvilka jag i mitt första anförande endast antydde. Det står nemligen, att sådana fastigheter, som der uppräknas, och icke utan Riksdagens samtycke få kronan afhändas, skola förvaltas »efter de grunder, Riksdagen derom föreskrifver». Nu frågar jag: har Riksdagen utfärdat några föreskrifter för förvaltningen af lägenheter af ifrågavarande beskaffenhet? Visserligen icke! Antingen har då Riksdagen tolkat stadgandet såsom jag, eller också har Riksdagen brustit i sin pligt, ty det är klart, att hörde de ifrågavarande fastigheterna till den kategori, som förmåles i 77 §, borde Riksdagen hafva gifvit föreskrifter om deras förvaltning, hvilket nu icke är händelsen. För öfrigt är det från regeringens ståndpunkt sedt alldeles likgiltigt, huru statsrevisorerna tolka grundlagen, och det är visserligen icke på grund af någon farhåga att regeringen skulle adoptera statsrevisorernes och den grundlagslärde talarens tolkning som jag uppträdt, utan för att skydda Jernvägstrafikstyrelsen mot ohemula tillvitelser.

Något yrkande har jag icke att göra vid Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och Kammaren godkände hvad Utskottet i förevarande § föreslagit.

§§ 9—11.

Hvad Utskottet hemställt godkändes.

§ 12.

Herr Casparsson: Hvad är innebörden af den utaf Stats-Utskottet föreslagna skrifvelsen? Jo, att Kongl. Maj:t skulle taga under öfvervägande, huruvida icke de bostadsförmåner, som statybildhuggaren innehåft under 38 år, nu må kunna inskränkas. Äro då dessa förmåner i allmänhet af den beskaffenhet, att en sådan inskränkning är af omständigheterna påkallad? Enligt den af Stats-Utskottet lemnade utredningen utgöras statybildhuggarens löneförmåner af 2,000 kr. i lön, 1,000 kr. i tienstgöringspenningar, hyra för nedre boställsvåningen, 1,500 kr., samt den öfre våningen med atelier, uppskattad till ett årligt värde af 1,000 kr.; summa 5,500 kr. Det är, för att anställa en jämförelse, mindre än hvad en professor vid vissa universitet för närvarande uppbär. Skulle den nedsättning, som revisorerne föreslagit, här komma till stånd, skulle lönevilkoren komma att nedgå till 4,000 kr. Kan verkligen en framstående konstnär under våra förhållanden nöja sig dermed? Jag tror det icke, och I, mine herrar, tron det säkert icke heller. Härvid beder jag att få framhålla äfven en annan synpunkt af den föreslagna löne-nedsättningen. Genom den nedre våningens indragande och uthyrande för statsverkets räkning utsättes innehafvaren för den olägenheten att i den till bostället hörande atelieren, som alls icke är för stor för hans eget behof, nödgas inrymma i sin omedelbara närhet de elever, för hvilka han har undervisningsskyldighet. Detta skulle blifva följden af att den nedre våningen beröfvades honom.

Det ligger i sakens natur, att konsten är kosmopolit, men äfven konstnären behöfver ett fädernesland, och fäderneslandet behöfver konstnären. Är det då skäl att, för att åt statsverket inbespara 1,500 kr., utsätta sig för äfventyret att expatriera framstående konstnärer? Den svenska bildhuggarekonsten har dock vackra namn att framvisa, sådana som Sergel, Byström, Qvarnström, Molin och senast Kjellberg.

Kongl. Maj:ts regering har, alltid aktande på tidens tecken, uppskjutit tillsättaudet af befattningen under afvaktan på det svar, Riksdagen skulle komma att gifva på revisorerens framställning. För min del håller jag före, att Första Kammaren icke kan gifva annat svar, än att den svenska konsten må sitta i orubbadt bo, och att hvad som en gång är henne gifvet icke skall vara henne från-händt, och får jag därför anhålla om afslag å den af Utskottet föreslagna skrifvelsen.

Häruti instämde Herr *Bergström*.

Indragning af en del af statybildhuggarens boställslägenheter.

*Indragning
af en del af
statybild-
huggarens bo-
stadslägen-
heter.
(Forts.)*

Herr Tamm, Hugo: Den föregående talaren har framhållit den ena sidan af saken och, om jag så får säga, sett den från en högre synpunkt; men jag tror dock, att den helt enkelt är en ekonomisk fråga. De skäl han anförde för bibehållandet af detta anslag voro, att löneförmånerna voro för små eller åtminstone icke större än hvad en professorsplats kräfde. Detta är nu visserligen en sak, men en annan är den fråga, som af revisorerne upptagits, nemligen huruvida det sätt, hvarpå lönen hittills utgått, är öfverensstämmande med den af Kongl. Maj:ts fastställda staten af 1878. Och hvad den anmärkningen angår, att, om den ena af dessa våningar beröfvades statybildhuggaren, han skulle utsättas för olägenheten att hafva eleverne i sin andra våning, är detta ett något svagt skäl, då dock faktum är, att sedan 1873 den ifrågavarande våningen varit uthyrd, utan att detta visat sig vara till någon verklig olägenhet.

I afseende på sjelfva frågan är sakförhållandet mycket enkelt, det nemligen, att enligt 1878 faststeld stat uppbär läraren i skulptur vid Akademien för de fria konsterna 2,000 kr. i fast lön, 1,000 kr. i tjänstgöringspenningar, och dessutom skulle komma honom till del boställe och atelier. Detta har så tillämpats, att han fått behålla det gamla bostället och den våning, som dermed var förenad, bestående af omkring sju rum, och dessutom ännu en våning. Löneförmånerna hafva således i stället för de afsedda 3,000 kr. kunnat beräknas till 4,500 jemte boställsvåning. Således är det en bestämd ökning i lönesumman, som statsrevisorerne icke tyckt vara öfverensstämmande med den fastställda staten. Stats-Utskottet har delat samma mening, och frågan skulle nu blifva beroende på Kongl. Maj:ts afgörande, huruvida vid platsens snara tillsättande samma löneförmåner som hittills skola bibehållas. För min del anser jag, att Stats-Utskottet handlat fullkomligt riktigt, då det tillstyrkt bifall till den föreslagna skrivelsens aflåtande, och får anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Det är fullkomligt riktigt, hvad som nyss nämndes, att den nedre våningen sedan 1873 varit uthyrd, men det är en ofantlig skillnad mellan att innehafvaren af våningen sjelfvilligt underkastar sig de olägenheter, som äro förenade med saken deraf, för att komma i åtnjutande af en tillökning i inkomster, hvarigenom han får ersättning för sitt omak, och att statsverket låter honom uppbära olägenheterna och sjelf uppbär inkomsterna.

Den, som af fri vilja åtager sig en olägenhet, bör äfven därför njuta en motsvarande ersättning, och jag får därför fortfarande yrka afslag å den föreslagna skrivelsen.

Friherre von Essen, Fredrik: Jag skall bedja att få tillägga några ord till bemötande af den siste talarens yttrande.

Det kan väl icke i allmänhet anses lämpligt, att statens embetsmäns aflöning utgöres af för deras egna behof öfverflödiga rum. Denna

form för lönens utgående är alldeles icke tidsenlig. Nu är det likväl så, att den ifrågavarande tjänstemannen innehar tvenne våningar, den ena bestående af 7 rum, 2 tamburer, kök och källare, och den andra af 7 rum och kök jemte domestikrum och tambur. Jag frågar, om icke Stats-Utskottet och revisorerne kunna och böra taga sig anledning att hemställa, huruvida icke Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att låta lönebeloppet utgå på annat sätt. Det är naturligt att, om lönevilkoren sålunda komme att minskas, Kongl. Maj:t måste fylla bristen och gifva ersättning på annat sätt, så att beloppet ej blifver mindre än det enligt faststald stat bör vara. Det, hvori statsrevisorerna nu vilja göra ändring, är, att en person innehar ett boställe på 14 rum, då han deraf icke kan begagna mer än på sin höjd 7. Stats-Utskottet har ej kunnat undgå att finna detta riktigt, och det förefaller mig att denna uppfattning äfven bör blifva Första Kammarens, hvarför jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Indragning af en del af statybildningens boställslägenheter.

(Forts.)

Friherre Åkerhielm: Med anledning af den siste ärade talarans yttrande ber jag att få säga några ord. Det förefaller mig alldeles oförtydbart, att med anledning af statsrevisorernas framställning Stats-Utskottet i nu föreliggande punkt föreslår Riksdagen att i en underdanig anhållan hos Kongl. Maj:t utverka, att de tillgångar — låt vara i boställsvåningar — öfver hvilka Akademien för de fria konsterna för närvarande disponerar, frantagas akademien, utan att, så vidt jag kan förstå, något annat sättet i stället. Härigenom minskas således ovilkorligen den möjlighet, som för närvarande förefinnes, att uti en nyiligen afiden, stor och framstående konstnärns ställe försäkra landet om kvarstannandet af en annan erkänd förmåga. En sådan rubbning kan jag icke för min del vara med om. Hade man varit betänkt på och föreslagit en sådan anordning, att akademien genom ersättning i penningmedel blifvit i tillfälle att lemna enahanda eller motsvarande fördelar mot dem akademien nu kan lemna genom upplåtande af atelier och boställsvåningar, skulle jag hafva tagit frågan i öfvervägande. Men så, som den nu föreligger, innebär den icke annat än en minskning i ett konstinstituts tillgångar, hvilket värde för den svenska konsten och bildningen jag för min del sätter för högt, för att icke instämma i det yrkande om afslag, som här blifvit framstaldt.

Herr Widén: Ehuru jag icke står antecknad såsom reservant, får jag tillkännagifva för Kammaren, att jag icke är tillfredsstald med det beslut, hvartill Stats-Utskottet kommit i förevarande fråga. Enligt de upplysningar om förhållandena, som jag fått, har visserligen den, som närmast förut innehaft den ifrågavarande platsen, kunnat bereda sig en lönetillökning af 500 kronor förmedelst de boställslägenheter, som varit åt honom af statsverket upplåtna. Detta har åstadkommit derigenom, att han med sitt inskränkta hushåll kunnat afsätta några af sina rum i sin bostadsvåning till atelier och uthyra den särskilda våning, som för sistnämnda ändamål varit stald till hans disposition. Detta lär dock ej blifva i lika grad möjligt för hans efterträdare. Men äfven om sådant inträffade, så skedde dermed ingen

Indragning af en del af statybildhuggarens boställslägenheter.
(Forts.)

olycka, utan tvärt om. Det vore väl behöfligt, att åt den ende målsmannen för bildhuggeriet bereddtes något förmånligare lönetillgång, än åt målsmännen för andra konstarter. Det är i vårt land temligen stor rikedom på utmärkta förmågor inom andra konstarter, t. ex. inom målarekonsten, men just inom den konstart, som här är i fråga, äro ämnessvennerna ganska få. Vill man, såsom man bör, förvärfa en värdig efterträdare efter den framstående man, som med döden afgått från ifrågavarande plats, så synes man mig mycket illa se detta intresse till godo, derest man med Utskottet besluter sig för den ifrågasatta indragningen. Jag föranledes därför att yrka afslag på Utskottets hemställan.

Herr vice Talmannen: Denna fråga framträder så väl hos statsrevisorerne som i Stats-Utskottet såsom en regleringsfråga. Båda dessa myndigheter hafva fäst sig vid, att den ifrågavarande statybildhuggaren har ett boställe, som är öfverflödigt stort för hans egna behof, så att han deraf kunnat hyra ut en del. Denna sida af anmärkningen kan ju icke sakna sin befogenhet, men då kvarstår, såsom frågan här blifvit framställd från så väl det ena som det andra hållet, att den föreslagna åtgärden innebär en direkt minskning i statybildhuggarens löneförmåner. Det är ur denna synpunkt, som jag tror att Kammaren ej kan gilla det gjorda förslaget, och liksom Friherre Åkerhielm kan jag icke annat än anse det betänkligt att beröfva Akademien för de fria konsterna de tillgångar, hvaröfver den föfogar för att värdigt kunna besätta denna så viktiga plats. Om förslaget äfven innehölle framställning om, att i stället kontanta medel skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition, vore det en helt annan sak, och då egde den sin fulla rättighet, men utan ett sådant tillägg kan jag icke annat än förena mig med dem, som yrkat afslag på Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af Stats-Utskottets i förevarande § gjorda hemställan och vidare på afslag derå, samt förklarade, efter att hafva upprepat propositionen på godkännande af Utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner Stats-Utskottets hemställan i § 12 af utlåtandet N:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås Utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—54;

Nej—49.

§ 13.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 15, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1885 års riksdag.

1—11 punkterna.

Lades till handlingarna.

12 punkten.

Kammaren biföll hvad Utskottet tillstyrkt.

Friherre De Geer af Finspång yttrade: Jag anhåller få meddela Kammaren, att talmanskonferensen i dag före plenum sammanträd och att, sedan dervid upplysts, att fullmäktige i Riksgäldskontoret framhållit angelägenheten af att val utaf fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret snart blefve företaget, emedan de nya fullmäktige böra innan den 1 nästkommande April samtliga hafva underskrifvit 10,000 statsobligationer, talmanskonferensen enhälligt ansåg, att elektor för sådant val lämpligast borde utses nästa Lördag, under förutsättning att Riksdagen dertförinnan meddelat décharge åt nuvarande fullmäktige.

Jag tillåter mig därför föreslå, att Kammaren måtte bestämma, det detta val skall företagas nästa Lördag.

I talmanskonferensen förhandlades derjemte frågan om lämpligaste föredragningsordningen för de två större ärenden, som under närmaste tiden borde förekomma, nemligen Stats-Utskottets utlåtande angående anslagen under 6:te hufvudtiteln och Bevillnings-Utskottets betänkande om vissa delar af tullbevillningen, hvilket i dag väntades och nu jemväl anländt.

Det sattes då i fråga, huruvida några särskilda åtgärder borde vidtagas för att tullbetänkandet, emot den vanliga ordningen, skulle komma före 6:te hufvudtiteln; men lika enhälligt ansåg man i tal-

manskonferensen, att 6:e hufvudtiteln borde förekomma efter valen om Lördag, emedan man förmodade att dessa ärenden kunde afgöras på en och samma dag — något som förmodligen icke komme att ega rum med tullbetänkandet, om det då företoges — samt att det alltid vore olämpligt, om Söndagen gjorde ett afbrott i förhandlingarna om ett påbörjad betänkande. Derigenom skulle också borttagas nödig och behöflig tid för de utsedde elektorerne att öfverenskomma om sjelfva valet af fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret.

Man ansåg därför lämpligast att tullbetänkandet skulle förekomma i dag 8 dagar, så att den fortsatta behandlingen af detta ärende skulle kunna ske på Torsdagen.

På gjord proposition beslöt Kammaren att, derest frågan om décharge för Fullmäktige i Riksgäldskontoret blifvit af Riksdagen slutbehandlad före nästa Lördag, vid det sammanträde, som nämnde dag komme att hållas, anställa val af elektorer och suppleanter för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter.

Föredrogs å nyo och godkändes Lag-Utskottets den 20 och 23 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 25, i anledning af väckt motion om förbud för prest inom svenska kyrkan att sammanviga fränskilda makar.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 26, i anledning af väckta motioner om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
rösträtten på
landet.*

1 punkten.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Frågan om en begränsning af den kommunala rösträtten på landet har så ofta blifvit handlagd, att man väl, utan att göra sig skyldig till öfverdrift, kan säga, att alla argument, både för och emot, blifvit uttömda.

Om jag tillrodde mig att i frågan kunna säga något nytt, skulle jag visserligen icke försumma att andraga detta för att derigenom framkalla en så liflig och energisk öfverläggning i den viktiga frågan som möjligt vore; men jag måste uppriktigt tillstå, att jag icke förmår det.

Derför återstår det för mig icke något annat än att i största korthet angifva min ställning i frågan; och anteckningen bakefter Utskottets betänkande visar, att jag är skiljaktig från Utskottets hemställan i första delen af betänkandet. Jag skulle icke hafva

något deremot att invända, om jag skådade förhållandena utslutande ur *kommunal* synpunkt, men frågan har äfven en *politisk* sida. Den karaktersskillnad emellan Riksdagens begge Kammare, hvilken grundlagsstiftaren afsåg, bör nemligen, efter mitt förmanande, så vidt möjligt är upprätthållas.

Det torde icke kunna förnekas, att på senare tider försports vissa sträfvanden att upphäfva denna karaktersskillnad; men då jag för min del icke vill lemna några ytterligare medel i händerna på dem, som gjort sig till målsmän för dessa sträfvanden, anhåller jag om afslag å Utskottets hemställan och å motionerna.

Förslag om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet.

(Forts.)

Herr Leffler: Det är för framgången af ifrågavarande sak säkerligen ett mycket dåligt omen, att de allra flesta af Kammarens ledamöter inom Lag-Utskottet reserverat sig emot dess tillstyrkande hemställan. Då jag emellertid deltagit i Utskottets förhandlingar och tillhört majoriteten, anser jag det vara min pligt att fortfarande yrka bifall till denna tillstyrkan. Jag vill icke upptaga Kammarens tid med att anföra skälen derför; denna fråga är utan tvifvel, såsom också den föregående ärade talaren yttrade, redan utdebatterad. Men jag tror för min del, att de verkliga skälen befinna sig på deras sida, som påyrka en reform i de bestående förhållandena.

Såsom bekant, står den kommunala rösträtten på landet för det närvarande i direkt proportion till de offer i penningar eller penningars värde, som de enskilda medlemmarna af samhället måste erlägga såsom betalning för de tjänster och förmåner, de erhålla af samhället.

Men det är icke endast sådana penningeoffer, som erfordras, utan, såsom bekant, tager samhället äfven i anspråk personliga tjänster af olika slag, till exempel skyldigheten att deltaga i fosterlandets försvar och många, antingen mer eller mindre eller ock alldeles icke betalda, förtroendeuppdrag.

Det synes väl då ligga en ganska stor orättvisa deri, att vid rösträttens bestämmande icke någon hänsyn toges till dessa personliga tjänster, ja, obilligheten häraf är så i ögonen fallande, att det icke ens är nödigt att till försvar för yrkandet om reform framdraga personlighetsprincipen eller andra mera rent teoretiska grunder.

Såsom skäl emot ifrågavarande reform plägar anföras, att de nuvarande förhållandena icke gifva någon verklig anledning till missnöje; men, mine herrar, det är mycket svårt att veta, huru dermed förhåller sig, ty de allra flesta hithörande missförhållanden äro af den art, att de icke komma till den stora allmänhetens kännedom, om de också på ort och ställe framkalla bittert missnöje. Och att sådant förefinnes, derom hafva vi ett ojäfaktigt vittnesbörd i de yrkanden om reform, som år efter år framställas, oaktadt det afslag, som kommer från denna Kammare.

Det förnämsta skälet emot reformen är nog, såsom den föregående talaren framhöll, just ett politiskt. Det är farhågan för att denna Kammare derigenom kunde blifva utsatt för en allt för långt gående demokratisering.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.*
(Forts.)

Jag vill nu hvarken erkänna eller förneka att en sådan fara förefinnes; jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att faran, om den verkligen är en sådan, *redan nu* är för handen, ty i det ojemförligt största antalet kommuner är den kommunala rösträtten redan nu så fördelad, att valen af landstingsmän kunna utfalla i den riktning, som flertalet af de röstberättigade önskar.

För min del tror jag, att faran är mycket större, i fall denna Kammare städse sätter sig emot en reform, om hvilken den allmänna meningen hos det ojemförligt största antalet af landets befolkning är nästan odelad.

På de grunder, som af Utskottet framhållits, och särskildt på de skäl jag här anfört, tager jag mig sålunda friheten fortfarande yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Icke heller jag ämnar upptaga Kammarens tid med något vidlyftigt anförande; jag ber endast att få yttra några ord till försvar för Lag-Utskottets betänkande, till hvilket jag tillåter mig att yrka bifall. Dervid får jag till en början konstatera, att frågan om den kommunala rösträttens ordnande, så vidt jag kan förstå, icke är en fråga om rätt, utan en fråga om billighet och lämplighet. Grunden för den kommunala rösträtten är skattebidragens belopp, men genom den modifikation af denna grund, som, hvad städerna beträffar, blifvit vidtagen, hafva statsmakterna redan erkänt att grunden kan modifieras och ändras utan att rätten kränkes, derest af förhållandena och billighet sådant påkallas. Frågan blir sålunda den: äro förhållandena på landsbygden af den beskaffenhet, att billigheten påkallar en förändring i det bestående? Jag tillåter mig att som svar på den frågan afgifva ett obetingadt ja. Det kan, såsom Lag-Utskottets betänkande påvisar, icke anses billigt att i 54 kommuner en enda person och i ett stort flertal af de öfriga två personer, om de äro eniga, kunna mot de öfriga medlemmarnes vilja och önskan handla och vandla i kommunens alla angelägenheter så som dem behagar. Detta förhållande måste medgifvas vara obilligt. Men, säger man, den makt, som ligger i ett dylikt fåtals händer, har hittills användts med största hänsyn, och missbruk har derutinnan icke egt rum. Det har dock under föregående diskussioner i detta ämne här i Kammaren framdragits exempel på motsatsen, som icke blifvit vederlagda. För öfrigt, mine herrar, redan den omständigheten, att missbruk kan ega rum, synes mig utgöra tillräcklig grund att under nuvarande förhållanden söka åstadkomma en förändring. Så vidt jag rätt kan bedöma de diskussioner, som förut i detta ämne blifvit förda, och den förste talarens yttrande gaf äfven något sådant vid handen, synes emellertid icke motståndet mot den ifrågasatta reformen basera sig så mycket på, att man vägrar erkänna billigheten af förändringen i rent kommunalt hänseende, utan det, som egentligen vållat frågans fall, torde hafva varit politiska skäl. Man befarar, att om inskränkningar i den kommunala rösträtten för de högst beskattade nu komme till stånd, skulle val af elektor till landstingsmän möjligen utfalla

annorlunda än hittills, sammansättningen af landstingen ändras, och detta medelbart inverka på valen till Första Kammaren. Jag kan icke tro, att denna farhåga är berättigad. Den, som känner till förhållandena på landsbygden, tror jag icke skall kunna jäfva den uppgiften, att vid val till elektoror och landstingsmän politiska frågor och valen till Första Kammaren spela en mycket obetydlig rol. Här vid lag äro de personliga och lokala intressena afgörande. Derjemte ber jag att få påpeka, att de kommuner, inom hvilka rösträtten i väsentlig mån genom den föreslagna förändringen skulle komma att ändras, till sin belägenhet icke äro samlade på ett visst begränsadt område, utan äro spridda här och hvar inom de olika länen. Om sålunda, mot förmodan, den ifrågasatta reformen på något ställe skulle förorsaka förändring i elektorsvalen, kan detta ej gerna föranleda någon nämnvärd förändring i landstingens sammansättning och ännu mindre inverka på valen till Första Kammaren. Kan man sålunda lemna denna farhåga å sido, och det tror jag för visso att man både kan och bör, samt dertill kommer att i denna Kammare sannolikt finnas icke få af de 54 kommunala enväldsherskarne och med all säkerhet ett flertal, som genom inskränkning af deras rösträtt skulle förlora i inflytande, vågar jag vördsamt hemställa, om icke dessa ledamöter af Kammaren ville gifva ett otvetydigt bevis på oegennyttja och storsinhet genom att afsäga sig en sådan makt, som de på öfriga samhällsmedlemmars bekostnad nu innehafva, samt gå dessas önsknings till mötes genom att bifalla Lag-Utskottets föreliggande, så vidt jag kan förstå, moderata förslag.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
rösträtten på
landet.*
(Forts.)

Herr vice Talmannen: Liksom den förste talaren ser jag frågan företrädesvis, för att icke säga uteslutande, från politisk synpunkt. Det är alldeles ostridigt, att då den nya riksdagsordningen antogs, ansågs det bland de viktigaste frågorna, och den erkändes äfven såsom sådan af den regering, som framlade förslaget, att mellan de båda Kamrarna åstadkomma en karaktersskilnad, hvilken skulle verka derhän, att icke all makt i representationen komme att ligga i händerna på ett enda samhällselement. För detta ändamål bestämdes särskilda vilkor för valrätt och valbarhet till Första Kammaren, och ett bland de viktigaste af dessa vilkor är utan tvivel det, att under det personlig valrätt är erkänd såsom princip vid valen till Andra Kammaren, lades den kommunala rösträtten ytterst till grund för valen till Första Kammaren. I denna yttersta grund ligger enligt min tanke en af de viktigaste bestämmelserna för Första Kammarens sammansättning, ty på valkorporationerna är valens utgång beroende, och valbarhetsqualifikationerna äro i jämförelse dermed af underordnad vigt. Under sådana förhållanden och då jag icke kan inse, att de skäl, som ansågos så väsentliga vid den nya riksdagsordningens antagande, minskats i vigt, kan jag för min del icke vara med om en förändring, som går ut på att rubba den då antagna och då erkända grunden, ty ehuru icke upptagen i sjelfva riksdagsordningen, hvilat dock denna derpå.

Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.

(Forts.)

Här har erinrats, att Kammaren beslutit modifikationer hvad städerna beträffar, men dessa äro af en helt annan karakter och olika till sina verkningar mot hvad som skulle inträffa genom förändringars genomförande på landet, ty ehuru sådant skett i städerna, har majoriteten i allt fall stannat i händerna på samma samhällselement som förut, hvilket efter förändringen alldeles icke blefve händelsen på landet.

Nu kan man visserligen säga, att den föreslagna förändringen icke är särdeles genomgripande, men jag är fullkomligt förvissad, att det icke stannar dervid, om man en gång afvikit från den fastställda grunden. Jag tillåter mig icke att förespå, huru saken sedermera komme att gestalta sig, men visst är, att de grunder, som man antagit för en så vigtig institution som Riksdagens Första Kammare, de böra icke förändras utan att sådant visar sig nödvändigt eller också med fullkomlig trygghet kunna ske, hvilket visserligen icke nu är händelsen. Denna Kammare har också riksdag efter riksdag afslagit förändringen och vid sista riksdagen skedde det med 76 röster mot 25.

För min del får jag anhålla om afslag.

Herr Nyström: Jag vågade förra riksdagen yttra några ord i denna fråga och jag ber att nu få göra detsamma.

Stödd på den erfarenhet jag eger om författningens tillämpning i kommunalt hänseende, synnerligen i de norrländska länen, anser jag mig tvungen att i hufvudsak instämma i Lag-Utskottets föreliggande förslag.

Det visar sig, af hvad Lag-Utskottet anfört, att ingen sjelfstyrelse finnes i icke mindre än 54 kommuner inom riket. Det har också visat sig i de norra orterna, der kommunerna äro stora och omfatta 10 till 13 tusen personer, att det varit snart sagt omöjligt för vederbörande invånare att ordentligt kunna bevaka sin talan i kommunalt hänseende, enär endast ett fåtal kunnat infinna sig vid de stundom långt från boningsplatserna aflägsna kyrkorna, der kommunalstämma hållits, helst som hvarje person icke får innehafva flere än en fullmakt. Det visade sig t. ex. förra året, då det i en kommun var fråga om att pålägga en kommun ända till 25 tusen i utgifter på en gång, att det var den allra största svårighet att kunna motstå en sådan anslagsfordran. Det måste komma tillstådes mer än 300 hemmansegare för att hindra ett sådant beslut, då en enda verksdisponent, jemte några få andra förstående, uppträdit för detsamma — och icke kan det vara lämpligt och rätt, att en verksdisponent får föra talan för så stort röstetal som han har, då man icke tillåter en enda röstberättigad jordinnehafvare att innehafva mer än en röst utom sin egen. Verksdisponenten röstar ju för en mängd delegare inom bolaget, hvarför skola då de öfriga vara inskränkta på det sättet endast till utöfvande af sin egen rösträtt och en röst i öfrigt.

Hvad nu beträffar det förslag, som Lag-Utskottet gjort i afseende på den bestämmelsen, att en person icke skulle få rösta för mer

än en tiondedel af sammanlagda röstsumman inom kommunen, kan denna bestämmelse väl anses vara godtycklig, men den har dock något skäl för sig, då i städerna röstmaximum icke är mer än en tjugonedel i förhållande till sammanlagda beloppet, och vid prestval finnes bestämdt, att ingen får deltaga för mer än en fjerdedel af inkomstfycken. Under sista året förekom det i en af de norrländska orterna val för tillsättande af kyrkoherde, och der hade en enda disponent, om han velat, kunnat tillsätta prest, oaktadt den inskränkning som nu finnes.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.
(Forts.)*

Hvad som i denna Kammare tyckes ligga emot den föreslagna förändringen är icke så mycket den större rätt, som skulle beredas vederbörande i kommunalt hänseende, utan fastmer den rubbning, som derigenom skulle uppstå i den politiska ställningen inom Riksdagen. Jag tror för min del, att följderna genom denna rubbning icke skulle blifva så svåra, som mången förmenar, och jag skulle äfven kunna rösta för Utskottets förslag oförändradt. Men då jag anser, att man icke bör blanda tillsammans det rent kommunala med det, som möjligen kan inverka på den politiska rösträtten, får jag, för att borttaga det stöd, som sökts för ett afslag å detta betänkande, föreslå den ändring i Lag-Utskottets förevarande förslag, att 11 § skulle komma att lyda sålunda:

»Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej utom vid val af landstingsmän eller deras valmän någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfrige röstegande. Uppkommer vid sådan beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.»

Det är således endast med den ändring, att orden »utom vid val af landstingsmän eller deras valmän» skulle inflickas, som jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Oaktadt jag förut inser, hvilken utgång frågan får i denna Kammare, vill jag icke underlåta att afgifva mitt votum till protokollet, viss att denna fråga en gång vinner bifall i Första Kammaren.

Jag tackar den förste talaren, som, om jag rätt förstod hans yttrande, ville biträda den delen i betänkandet, som afser en rättelse i den kommunala rösträtten för kommunens inre angelägenheter, men befarade, att denna förändring skulle inverka i politiskt hänseende för sammansättningen eller, såsom han uttryckte sig, »den karakteristiska skilnaden» mellan de båda Kamrarne, hvilken skilnad han var angelägen att upprätthålla, sådan som den nu finnes.

En annan talare, Herr von Ehrenheim, har äfven framställt samma mening, men jag tror, att det skydd Första Kammaren har uti bestående lagar och författningar är tillräckligt för att bibehålla denna Kammares nuvarande organisation.

Jag tror, att desse herrar verkligen hafva yttrat sig på god tro, men jag tror, att de äro något främmande för de verkliga förhål-

Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.
(Forts.)

landena i landet. Förändring af Första Kammaren synes mig, mine herrar, om denna Kammare på ett envist sätt vill motsätta sig alla tidsenliga reformer inom landet, blifva en fråga, som endast rör några år och som sedan är afgjord.

Den, som sysselsatt sig med sammansättningen af landstingen inom landet, vet mycket väl, att landstingen så småningom sträfva derhän att kunna välja ledamöter till Första Kammaren i en mera reformvänlig och mot det allmänna mera tillmötesgående syftning än hittills varit fallet. Det är således endast en tidsfråga och intet annat — och åtminstone åtskillige af herrarne komma nog att upplefva den tid, då den nuvarande majoriteten i Första Kammaren kommer att nedsjunka till en minoritet, ty omdaning af denna Kammare pågår i tysthet uti hela landet.

Det tyckes mig skola hafva varit mycket vackert af denna Kammare, om den sökt uppehålla sitt anseende genom att biträda reformvänliga förslag i allmänhet och synnerligast detta förslag, som, enligt hvad Lag-Utskottet utvecklat, är både rätt och billigt.

Att åtskillige af de större egendomsegarne derigenom skulle komma att lemna från sig den makt inom kommunen, som de nu hafva, det är en sanning, men jag hemställer, om det icke är bättre att öfva rättvisa än våld. Jag är också egendomsegare i en liten kommun och jag skulle komma att förlora hälften af min rösträtt inom kommunen, men jag gör det mycket gerna, emedan jag anser det orättvist såsom det nu är.

Oaktadt jag icke har hopp om, att denna fråga nu kommer att af Första Kammaren lösas på det sätt Lag-Utskottet föreslagit, vill jag ändock hafva inlagt min protest mot ett sådant förfarande genom att yttra dessa ord till protokollet. Jag förordar bifall till Utskottets förslag.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Denna reform är, såsom nyss påpekats, mycket länge önskad och af Lag-Utskottet vid en föregående riksdag tillstyrkt.

Det har anförts så väl i Utskottets betänkande som äfven af flere talare så många skäl för bifall till Utskottets förslag, att jag icke vill upprepa dem. Jag vill blott nämna ett par skäl, som icke förut varit berörda.

Det ena är af principiell natur. Man har nemligen sagt, att det vore en viktig grundsats, att den som betalar utskylder också skall rösta i förhållande som han betalar. Denna grundsats är åtminstone på ett område kullkastad, i det att patronus icke har rösträtt på kommunalstämma för sin kyrkotiondeinkomst.

Det andra skälet, som äfven kullkastar denna grundsats och som också blifvit oberördt, är, att det finnes graderad röstskala vid prestval i städerna och äfven på andra områden.

Att uppskjuta med afgörandet skulle enligt mitt förmenande endast leda till ett förstorande i allmänhetens berättigade anspråk på rösträttens utsträckning. Derfor är jag för min del alldeles öfvertygad om, att det vore fullkomligt politiskt klokt att frånträda

den rättighet, som en del af ledamöterna i denna Kammare personligen kunna hafva inom sina kommuner. Vi hafva nu på vissa ställen hardt nära envælde inom kommunerna, men allt envælde är förhatligt, låt oss därför icke behålla det i den enda form, som för närvarande sticker bjert i ögonen. Det ligger en så påtaglig orättvisa i de nuvarande bestämmelserna om den kommunala rösträtten, att det icke är annat än en enkel gård af rättvisa och billighet att biträda Lag-Utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

Herr Claëson: Efter hvad som anförts af Lag-Utskottets ärade ordförande och Herr vice Talmannen, med hvilka jag instämmer, skulle jag saknat anledning att yttra mig, om jag icke uppkallats af en talare på elfsborgsbänken.

Han stödde sig på ett antagande, hvars origtighet erfarenheten för mig lagt i öppen dag. Han sade nemligen, att vid val af landstingsmän man, efter hvad han trodde, mycket litet fäste sig vid den politiska sidan, utan vid kommunala och lokala förhållanden. Jag har varit i tillfälle att skärskåda, huru dessa val gå till, och funnit, att äfven inom län, der icke på många år varit att motse något val till Första Kammaren, mindre tagits hänsyn till duglighet än till den politiska ställningen, och jag har sett, huru i en del socknar det icke sparats något medel för att åstadkomma ett val i demokratisk rigtning. Jag sade därför redan förra året, att, då i många socknar det demokratiska elementet har ett öfvervägande inflytande, det vore nyttigt att i en och annan socken ett motsatt förhållande egde rum, på det att jemvigten icke måtte gå alldeles förlorad.

En annan talare på elfsborgsbänken sade, att redan nu pågår en omdaning af Första Kammaren. Ja, det se vi alla, det är utvecklingens lag, men jag tror, att det icke vore nyttigt för landet, om Första Kammaren nu skulle bidraga att påskynda denna utveckling i demokratisk rigtning, utan att det vore bättre, att den finge gå lugnt utan något påskjutande från Kammarens sida. Jag vågar därför vördsamt anhålla, att Kammaren icke måtte lyssna till siréntonerna från elfsborgsbänken om storslagenhet och ädelmod, utan göra hvad klokheten bjuder, nemligen afslå Lag-Utskottets hemställan.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Friherre Barnekow: Denna fråga är för denna Kammare ingalunda ny, och jag är öfvertygad om, att Kammaren ännu i många år kommer att behandla densamma.

Den har, såsom den förste talaren påpekade, två sidor: den *kommunala* och den *politiska*.

Jag skall först hålla mig till den *kommunala*. Det säges då, att man bör hafva rättighet att rösta i samma mån man betalar skatt; men den rättvisan är dock, hvad stadskommunerna beträffa, undanskjuten af billighetsskäl, ty der röstar men efter graderad

Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.
(Ports.)

röstskala. Äfven i vissa bolag finnes den graderade skalan upptagen. Om man nu har gjort undantag på ett ställe, hvarför skall man då icke kunna göra undantag på andra? Hvad jag nu sagt gäller beslut om utgifter, men det finnes en annan sida af den kommunala rösträtten och det är vid val af förtroendemän inom kommunen. Detta val sker också på grund af den inkomst, hvar och en har. Detta gifver tillfälle för en person, som är i god ekonomisk ställning, att undandraga sig åtskilliga uppdrag och lägga dem på andra — och ändock talar man om denna »sjelfstyrelse», som skulle finnas, men som i verkligheten icke finnes! Men vi hafva också andra slags förtroendemän: skollärare och prester. Genom den nu gällande lagen sätter man i tillfälle en ensam person att kunna tillsätta så väl prest som skollärare. Huru ofta har man ej hört patronatsrätten klandras, såsom ej öfverenstämmade med nutidens uppfattningar. Men detta är ju att bilda nya patroner. Det kan ju ock vid ett sådant tillfälle hända, att den, som kan ensam sätta till prester, aldrig går i kyrkan eller ens tillhör det trossamfund, som finnes inom kommunen. Det är visserligen sant, att det endast är en själasörjare, som skall tillsättas, men han är dock den person, som skall vårda sina medmänniskors själar inom kommunen. Genom den nu gällande lagen kan det läggas i händerna på en enda person inom kommunen att tillsätta lärare för barnen. Han har kanske sjelf aldrig haft några barn och dock skall han hafva rättighet att tillsätta den lärare, som skall undervisa andras barn! Jag vill härmed icke hafva sagt, att de förmögnare inom kommunen ej skulle intressera sig för kommunens angelägenheter, ty nog finnas här många, som göra det och som kunna vara lämpliga att tillsätta både prest och skollärare, men det är med detta på samma sätt som med det despotiska styrelsesättet i allmänhet, att det är alldeles förträffligt, då det ligger i händerna på utmärkta personer. Svårigheten ligger just deri, att det är så svårt att påträffa förträffliga människor, och detta gör att man får dela makten mellan flere. Detta må vara nog sagdt om den kommunala sidan.

Nu skall jag bedja att få öfvergå till den *politiska* sidan af saken.

Derom har den förste talaren sagt, att han ville vara med om den kommunala, men icke om den politiska sidan. Men jag hemställer: om talaren verkligen hade den uppfattningen, då kunde han ju i sin reservation lätteligen hafva genom någon annan redaktion af densamma sökt åstadkomma den förändring han gillar, t. ex. genom att tillstyrka Herr Nydahls motion. Ty Herr Nydahl har väckt en sådan motion, och då kunde ju den förste talaren hafva omfattat denna motion, och försökt drifva fram den och visat, att han velat vara med om den kommunala rösträttens förändrande i hvad det kommunala angår. Vidare sade han, att det skulle vara fara i politiskt afseende att bifalla Utskottets förslag, derför att det demokratiska elementet derigenom skulle vinna insteg. Jag räknar mig icke såsom pessimist, utan snarare såsom optimist, och då jag det gör, ser jag icke heller framtiden så mörk som många

göra, och då jag vidare är öfvertygad, att världens öde ligger i Guds hand, fruktar jag icke heller så mycket, om makten skulle blifva fördelad på flere personer i stället för på färre.

Faran af att lägga makten i en enda persons hand ligger, som jag förut sagt, deri, att det icke är så lätt att träffa personer, som väl bruka sin makt, och det är uppenbart, och detta vill jag lägga de maktogande på sinnet, att den person, som är mycket gifvet, af honom skall också mycket utkräfdt varda, och den som sträfvar efter mycken makt, han har därför också ett stort ansvar.

Då jag icke har annat att välja på än att yrka afslag eller bifall till Utskottets förslag, anhåller jag att få yrka bifall dertill.

Herr Lindahl: Redan vid föregående riksdagar, då denna fråga varit föremål för behandling i Kammaren, har jag biträdt deras åsigt, som anse en förändring i den kommunala rösträtten på landet vara nödvändig. Hvad som sedan har passerat har icke kunnat rubba denna min öfvertygelse. Alla de talare, som yttrat sig mot det föreliggande förslaget, hafva i hufvudsak medgifvit de nu gällande bestämmelsernas obillighet, så snart frågan gält endast beskattningen inom *kommunen*, och de hafva fäst sig vid den fara, som skulle i *politiskt* hänseende uppstå genom att rösträtten blefve begränsad. För min del tror jag, att, så länge denna fråga står på dagordningen, faran i politiskt hänseende kan vara lika stor, med den nuvarande rösträtten, emedan, då fråga blir att utse ledamöter till Första Kammaren, det inom många landsting ofta blir fråga om kandidaternes ställning i detta hänseende vid öfvervägande om deras väljande. Inom det lilla län jag tillhör finnes i allmänhet icke någon obenägenhet sådan som den i detta betänkande påpekade, emedan jorden der är mycket fördelad. Dock kan jag säga, att vid de senare valen har hänsynen till den blifvande riksdagsmannens ställning gent emot denna fråga utgjort en ganska bestämmande faktor vid valet. Sannolikt har så varit förhållandet inom många andra landsting, och så länge denna fråga står på dagordningen, kommer därför denna Kammar, enligt min öfvertygelse, att sakna många dugliga män, som eljest skulle hafva blifvit valda.

Jag tror därför, att det äfven i politiskt hänseende vore klokt att, medan tider är, skaffa en lagom begränsning af rösträtten inom kommunerna.

Här hafva många, som yttrat sig, sagt, att den utsträckning, som häraf skulle blifva följden, vore för stor. Andra åter hafva ansett, att de förmögnare i allt fall skulle få en allt för stor makt. Jag tror därför, att Lag-Utskottet har träffat på det rättvisa medium, som under nuvarande förhållanden är det lämpligaste.

Jag vill icke längre uppehålla Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Herr Wallenius: Jag har endast velat yttra mig i denna fråga för att tillkännagifva, att jag fortfarande hyser en vänlig åsigt om den kommunala rösträttens utsträckning.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
rösträtten på
landet.*
(Forts.)

Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.
(Forts.)

Inom den kommun, der jag bor, innehar jag två tredjedelar af hela röstetalet, så att jag kan diktera hvilket beslut som helst jag vill, men denna makt älskar jag icke. Jag tycker icke om att sjelf utöfva denna rösträtt, ty jag vet, att jag derigenom kan åsamka mig mycket stort ansvar.

Som sagdt är, jag önskar att rösträtten måtte blifva mycket mera fördelad inom kommunerna och jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Pettersson: Under förra årets riksdag sökte jag lemna en kritik af Lag-Utskottets motiv för förändringen, och jag kom till det resultat, att skälen för förändringen alls icke voro hållbara. Efter den tiden har jag ej funnit någon anledning frånträda min då uttalade åsigt.

Hvad Herr Claëson yttrade om landstingsmannavalen, tror jag mig, med den erfarenhet jag har från samma ort, kunna gifva en bekräftelse på. Annu torde icke hafva fallit ur herrarnes minne en skrifvelse, som af en Andra Kammarens ledamot för flera år sedan utfärdades till Elfdalens sockenmän och kom till allmänne kännedom, huru de skulle anordna med landstingsmannavalen.

Hvad denna rösträtt beträffar, ber jag få erinra, att den kommunala rösträtten redan nedsatts till hälften i afseende på bevillning och landstingsskatt. Jag tror, att detta talet om orättvisan i den kommunala rösträtten beror hufvudsakligen på det förhållandet, att andra beskattningsföremål än jordbruket fått sig påförda så hög bevillning och så dryga kommunala utskylder, att derigenom jordbruksfastigheten fått små kommunala utskylder och i följd deraf äfven ringa rösträtt. Detta är å ena sidan nog behagligt för jordbrukarne, men det är dem å andra sidan förargligt, att de ändock icke äro de ovilkorligt och allena bestämmande inom kommunen.

Man har sagt, att det vore egentligen från *politisk* synpunkt, som man skulle sätta sig emot den föreslagna förändringen. Visserligen bör man ur den synpunkten göra det, men ock ur den *kommunala*, ty är det så, att en mängd personer, af hvilka det på hvar och en kommer mycket litet af utgifterna, skola ega rätt att bestämma beskattningen inom kommunen, så kan det just i ekonomiskt afseende blifva ganska vådligt för dem, hvilka kunna vara ganska få och dock få vidkännas de större utgifterna. Hufvudsaken kunde då stundom blifva, att mängden och dess ledare finge visa sin makt att göra sin vilja gällande, till oskäligt uppskörtande af dem, som mest betala. Komme de *verkliga* inkomsterna att taxeras för *hvar och en*, sådana de äro, då skulle ock nog, såsom jag tror, den kommunala rösträtten, åtminstone inom sådana orter som min, blifva betydligt utjemnad; men en förändring af den kommunala rösträtten, utan att en sådan förändring i taxeringen vidtages, skulle införa en stor orättvisa och vara en stor fara äfven i kommunalt hänseende samt äfven lägga hinder i vägen för en lika och rättvis taxering och beskattning, som ju annars säges äskas.

Hade fråga framstälts om att den kommunala rösträtten skulle förändrats i afseende på byggande af prestgård och tingshus efter samma grunder, som gälla för de deri deltagandes bidrag, så skulle jag hafva instämt deri; ty då hade samma princip bibehållits; men nu finner jag icke något skäl för bifall, utan måste yrka afslag å Utskottets hemställan.

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
rösträtten på
landet.*

(Forts.)

Herr Stjernspetz: Då jag förra riksdagen uttalade min mening i frågan, tänker jag nu icke blifva lång. Jag vill endast vända mig mot en af ledamöternes i Lag-Utskottet, Herr Claësons, anförande. Han trodde sig nemligen kunna beslå en talare på elfsborgsbänken, som hade förklarat, att icke någon fara fans af den föreslagna ändringen. Han påstod sig hafva en annan erfarenhet. Jag står icke på den ståndpunkten, att jag anser de demokratiska rörelserna på landet vara af någon farlig eller omstörtande beskaffenhet, utan i stället för att betrakta en sådan lifaktighet hos den stora landtbefolkningen med fruktan och bäfvan, är det tvärt om glädjande att finna *något* intresse för de allmänna angelägenheterna. Dessutom sökte Herr Claëson skrämma Kammaren för dessa rörelser och ansåg nödvändigt att yrka afslag på det förevarande förslaget för att bevara den rösträtt, som nu förefinnes. Men åt hvem är det då, han söker bevara det stora öfvertag, som nu eger rum? Jo, åt penningen. Det är hvarken åt bildningen eller konservatismen, utan åt de penningestarkaste, och åt dem, som hafva de största egendomarne. At dessa vill Herr Claëson således söka bevara deras öfverlägsenhet äfven vid personliga val såväl som vid de ekonomiska. Penningen har nog en stor makt ändå, utan att man genom lagstiftning behöfver göra den enväldig. Det torde hvar och en veta och erkänna, att den alltid har sitt stora inflytande på annat sätt. Det är således icke skäl att genom lagstiftning skydda den största rikedomen, så att den skall kunna enväldigt styra en hel församling. Dertill finnes icke något behof.

Vidare nämnde Herr Claëson, att man af klokhetskäl skulle afslå motionen. Om vi minnas de första ansatserna till grundskatteafskrifningen, så voro de yrkanden, som först framställdes, af högst moderat beskaffenhet. Första Kammaren afslog dem, med hän och förakt kan man nästan säga, oakadt de voro ytterst moderata. Jag vill blott erinra om, huru det har gått med denna skattereglering. Jo, Första Kammaren har slutligen måst antaga långt radikalare förslag än de, som först framlades, och önskar sannolikt nu att den hade motat Olle i grind genom att bifalla de första framställningarna, som gjordes efter det nya statsskickets införande. Med denna fråga kommer det att gå på precis samma sätt. Derfor är det mest af klokhetskäl, som jag för min del vågar förorda Lag-Utskottets förslag, ty hvarhelst ett stort missförhållande förefinnes, der måste det för den lagstiftande makten vara af stort intresse att borttaga detsamma och dermed utplåna en verklig anledning till stridigheter. Vi äro en liten nation och behöfva sluta oss så enigt tillsammans som möjligt är, men någon enighet kan icke ega rum, när Första Kammaren motsätter sig så billiga och moderata förslag som det nu föreliggande och

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommunala
röst-
rätten på
landet.*
(Forts.)

de med förhållandena missnöjde komma alltid att hysa agg till våra nuvarande institutioner just till följd af sådana skriande orättvisor. Jag yrkar äfven af kloketsskäl bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Friherre Barnekow: Sedån jag sist hade ordet, har jag kommit att tänka litet närmare på hvad Lag-Utskottets ordförande verkligen yttrade och tager mig deraf anledningen att yrka återremiss, nemligen i det syfte, att vi skulle bibehålla den graderade skalan, dock med undantag för val af landstingsmän och deras valmän.

Herr Lundin: Jag har begärt ordet, emedan jag anser, att hvad här yttrats mot de större egendomsegarne varit väl strängt och obefogadt, då likvisst erfarenheten visat, att i de kommuner, der det finnes en större egendomsegare, som ensam kunnat rösta för hela kommunen, likväl aldrig något förtryck utöfvats mot kommunen, utan denna tvärt om haft stora fördelar deraf.

Man bör icke glömma det ideala för att på dess bekostnad vinna det materiella, och jag kan därför icke vara med dem, som rösta för Utskottets förslag, utan anhåller om afslag å detta.

Herr Nyström: Det är blott för att instämma i Friherre Barnekows förslag om återremiss, som jag begärt ordet, och för att för närvarande afstå från mitt yrkande. Det är naturligtvis min önskan, att återremissen skulle afse mitt förslag, som äfven är framställt af en motionär och till en del understödt af Friherre Barnekow, nemligen att man skulle söka skilja den politiska delen af frågan från den kommunala.

Grefve Strömfelt: Såsom af utlåtandet synes, har jag icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom Utskottet, men då frågan är af största betydelse, ber jag att få yttra några ord. Den kommunala rösträtten hvilar, såsom vi alla veta, på beskattningen. Den hvilar på en bestämd princip. Denna vill man nu rubba genom att inskränka rösträtten för ett fåtal medborgare. En af motionärerne, Hr Nydahl, har temligen vidlyftigt behandlat frågan i sin motion. Af hans resonnement kan jag icke finna annat, än att hvad han vill sätta i stället, och likaså de öfrige motionärerne, är rent godtycke. Jag skall be att få visa detta genom att läsa upp några ord. Han säger såsom skäl för föreslagen förändring, »att den nuvarande lagstiftningen icke motsvarar det allmänna rättsmedvetandet»; men sedan säger han: »Att vid den ifrågavarande begränsningen träffa den lämpligaste gränsen är naturligtvis ingen lätt sak, i synnerhet som gränsen väl egentligen borde sättas något olika både i afseende på skilda skatteföremål och i afseende på olika röstberättigade, enär det ju är tydligt, att t. ex. jordegarens intressen måste, på grund af beskaffenheten hos hans produktionsmedel, i allmänhet vara mera fast och varaktigt förbundna med den kommuns intressen, hvilken han tillhör, än andra röstberättigades, äfvensom att man måste i allmän-

het förutsätta ett större intresse för kommunens angelägenheter hos den, som röstar för egen förmögenhet, än hos den, som på en längre eller kortare, ofta mycket oviss, tid utöfvar rösträtt för andras egen- dom. Då det emellertid är för sakens framgång vanskligt att förel- slå allt för många bestämmelser, som för öfrigt möjligen kunde komma att vid tillämpningen erbjuda mer eller mindre stora svårig- heter,» så har han inskränkt sig till sitt i motionen framställda yrkande. Så vidt jag kan finna, framgår af hans eget resonnement för det första, att det förslag, som han och hans medmotionärer framställt, icke kan tillfredsställa det allmänna rättsmedvetandet; det har icke ens tillfredsställt motionärens eget; och för det andra, att den förändring, som föreslås, är rent »godtycklig». Detta be- kräftas så mycket mera deraf, att här föreligga tre motioner, hvilka alla tre hafva olika förslag i afseende på begränsningen af röst- rätten. I lagstiftningen kan man ju kasta en princip öfver bord och sätta en annan i stället eller göra modifikationer i en fastställd princip, men att sätta rent godtycke såsom grundval, tror jag man bör akta sig för.

Talaren på hallandsbänken sade, att det låge en stor orättvisa i den nuvarande rösträtten. Men jag hemställer till honom och till herrarne alla: är det rätt att, för att afhjelpa en orättvisa, skapa andra? Att detta skulle blifva följden af förslaget antagande, säger motionären sjelf alldeles tydligt och klart.

Hvad beträffar det en talare här bredvid mig yttrade om pen- ningens allt för stora makt i nuvarande lagstiftning, kan det icke läggas oss till last, som aldrig varit med om att lägga penningen till grund för erhållande af några politiska eller kommunala rättig- heter. Deri hafva *vi* ingen del, men det är nu en gång så.

Slutligen har en af motionärerne på sätt och vis erkänt, att sammansättningen af Första Kammaren är till en del beroende af den föreslagna förändringen. På grund af alla dessa skäl vågar jag anhålla om afslag å Utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Hr Grefven och Tal- mannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande punkt, vidare på dess återförvisning till Lag-Utskottet och slutligen på afslag å Utskottets hemställan, samt förklarade sig finna sistnämnda proposition med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan såsom kontra- proposition dervid antagits godkännande af den föredragna punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som afslår Lag-Utskottets i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 26 gjorda hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Förslag om
ändrade
grunder för
den kommu-
nala röst-
rätten på
landet.*

(Forts.)

Vinner Nej, godkännes punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja —80;

Nej—30.

2 punkten.

Godkändes.

*Ifrågasatt
stadgande af
förmånsrätt
för kommunalutskylder.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 27, i anledning af väckta motioner om stadgande af förmånsrätt för kommunalutskylder.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Två gånger, nemligen 1878 och 1881, har Riksdagen beslutit, att utskylder till kommun och landsting skulle ega förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken. Två gånger har Kongl. Maj:t efter Högsta domstolens hörande förklarad sig icke kunna godkänna ett sådant beslut. Det skäl, som är anfördt för Konungens vägran att godkänna Riksdagens beslut, är hufvudsakligen, att det icke är öfverensstämmande med en sund kreditlagstiftning att införa nya tysta förmånsrätter.

Särskildt har Lag-Utskottet vid en föregående riksdag anført mot ett sådant förslag, att det vore i sjelfva verket att låta de oprioriterade borgenärerne betala utskylderna till kommunen, om dessa skulle utgå med förmånsrätt enligt 12 §.

Vid förra riksdagen var denna fråga å nyo före, och Lag-Utskottet afstyrkte den då på den grund, att föga utsigt förefans, att Kongl. Maj:t då mer än tillföre skulle skänka gehör åt Riksdagens beslut i ämnet, och detta Utskottets betänkande blef af båda Kamrarne godkänt. Icke förty är frågan nu åter upptagen, och en af motionärerne anför, att om Riksdagen upprepar sitt beslut, skulle Kongl. Maj:t nog låta sina betänkligheter falla. Jag är för min del icke af den åsigten. Sveriges regering är så konstitutionel, att den, om icke några verkligen grundade betänkligheter förefinnas, sanktionerar Riksdagens beslut. Det åberopade yttrandet åter synes mig stöta på norskt väsende och åsyfta att genom upprepade beslut vilja förmå Konungen att frångå sina åsigter.

Jag är således redan ur formel synpunkt mot bifall till Lag-Utskottets förslag, och jag tror, att man äfven kan anförä goda grunder i sak. En af de viktigaste är, att förslaget i sjelfva verket innebär att låta de oprioriterade borgenärerne, hvilka i många fall kunna vara ytterst behöfvande, betala de kommunala utskylderna. För min del anser jag att kommunen väl borde hafva större råd att bära en sådan förlust än dessa fattiga borgenärer. Vidare vill jag påpeka, att då man sagt, att utskylderna till landstinget skulle utgå

af fast egendom, såvida de belöpa sig på denna, så har man förbiset, att debetsedlarna icke skilja på det, som i detta fall utgår från fastighet eller från andra beskattningsföremål, ty det är bevillningskronan, efter hvilken landstingsskatten bestämmes.

Jag är fullt viss på att denna Kammarer icke vill utföra något tryck på Kongl. Maj:t och därför yrkar jag afslag.

*Ifrågasatt
stadgande af
förmånsrätt
för kommunalutskylder.*
(Forts.)

Herr Fröberg: Såsom af det föredragna betänkandet synes, har äfven jag anmält reservation mot den hemställan, hvartill Utskottet kommit. Jag anser det vara särdeles betänkligt att införa en ytterligare tyst förmånsrätt af sådan beskaffenhet, som den förvarande, hvilken i sin tillämpning skulle hafva till följd, att de oprioriterade borgenärerna i en konkurs finge betala gäldenärens kommunalutskylder, något som icke kan vara rättvist och följaktligen icke heller önskvärdt. Förlusten af ett eller annat belopp utaf kommunalutskylderna kan väl icke i något afseende blifva så särdeles tryckande för kommunen, ty den består i allmänhet af flere medlemmar och, emellan desse fördelad, kommer denna förlust knappast att kännas. I allmänhet bör det väl så vara, att en hvar borgenär i en konkurs njuter sin rätt i förhållande till sin fordran lika med de öfrige. Att nu tillskapa en ny tyst förmånsrätt, vore att införa ett undantagsförhållande, men att stifta undantagslagar torde i det längsta böra undvikas.

Såsom det hufvudsakliga skälet för bifall till Utskottets hemställan har blifvit framhållen den omständigheten, att det faller sig svårt för kommunerna att kunna påräkna, att de afsedda utskylderna, skola inflyta. Detta är visserligen sant, men det skälet förtjenar icke det afseende, man velat tillägga detsamma, ty denna olägenhet kan i väsenlig mån afhjelpas, om blott vid uppgörandet af utgiftsstaten en efter förhållandena afpassad tillräcklig summa beräknas för betäckande af möjligen uppkommande rester. Så brukar det ske i de flesta kommuner, och iakttages detta, så blifver följden, att förlusten kommer att för kommunens medlemmar kännas högst obetydligt.

Vidare har framhållits det skälet, att det är lättare för den enskilde att bevaka sin rätt och skydda sig mot förluster, än för kommunen, hvilken icke skulle vara så väl i tillfälle att göra det. Jag betviflar dock, att erfarenheten visar detta. De ofta förekommande konkurserna tyckas deremot ådagalägga ett motsatt förhållande, och man kan vara öfvertygad, att ingen skulle inlåta sig i förbindelse med en person, om han viste, att denne vore insolvent.

Slutligen har också det skälet blifvit anfördt, att kronan för sina utskylder åtnjuter förmånsrätt. Men jag vågar ifrågasätta, om denna förmånsrätt är befogad och rättvis, och om icke kronan utan olägenhet skulle kunna derifrån afstå. Jag tror icke att statens inkomster derigenom skulle lida synnerligt afbräck. Att en förmånsrätt finnes, som icke är behöflig, bör väl få anses vara ett skäl för dess afskaffande, men ingalunda kan och bör denna förmånsrätt få utgöra en giltig anledning för stiftande af flera dylika.

*Ifrågasatt
stadgande af
förmånsrätt
för kommu-
nalutskylder.*
(Forts.)

Jag vill ock erinra, att för icke längre än en vecka sedan förelåg till behandling en annan motion om tillskapande af en tyst förmånsrätt, nemligen för de enskilda arbetarne hos deras arbetsgifvare för innestående arbetslöner. Denna motion var af Lag-Utskottet afstyrkt, hufvudsakligen af det skälet, att det icke vore lämpligt att åstadkomma en ny förmånsrätt. Nu får jag bekänna, att arbetarnes ställning i sådant fall synes vara mera behjertansvärd, än kommunens, och att långt mera talande skäl förefunnos för denna motion, än för den nu förevarande. Kammaren afslog då den förra framställningen, och torde den föreliggande således ej heller böra bifallas.

Då de skäl, som af Lag-Utskottet här blifvit anförda, synas mig icke ådagalägga behofvet af den påyrkade förmånsrätten, och då man icke bör vidtaga en lagförändring, utan att viktiga och talande skäl dertill förefinnas, så, och med åberopande i öfrigt af de skäl, hvilka af Lag-Utskottets ordförande blifvit anförda, får jag anhålla om afslag å det föreliggande betänkandet.

Herr Claëson: I motsats till den siste ärade talaren anser jag, för min del, att bifall till Lag-Utskottets hemställan icke innebär antagande af en undantagslag, utan afskaffande af en sådan. Han talade om att nyligen förevarit fråga om tillskapande af en förmånsrätt åt tillfällige arbetare för hvad de hade innestående hos sina arbetsgifvare. Afven jag motsatte mig detta förslag, just därför, att genom dess antagande skulle införts en undantagslag, hvaraf olägenheterna sannolikt blifvit större än fördelarne.

Frågan, om tysta förmånsrätter må i lag medgifvas, bör, enligt min tanke, besvaras sålunda: bjuder, så att säga, lagen att någon på viss tid skall lemna kredit, så fordrar ock rättvisan, att lagen genom stadgande om förmånsrätt skaffar säkerhet för denna nödtvungna kredit. Denna regel har ock i allmänhet tillämpats i vår förmånsrättsordning, och många bestämmelser äro derpå grundade. Detta är särskildt fallet med statens förmånsrätt för sina utskylder, och det, att icke kommunen i likhet med staten har förmånsrätt, är ett undantag, som jag anser vara origtigt och förty böra försvinna. Det är blott namnet, som skiljer de båda slagen af utskylder, hvilka begge utgöra nödiga bidrag till samhällets bestånd och utveckling och därför böra vara likställda. Det skäl, som berättigar förmånsrätt för utskylderna till staten, är lika kraftigt i fråga om utskylderna till landsting och kommuner, men dertill kommer ytterligare, att, då staten är föga berörd deraf att en del af utskylderna ej ingår, så kan deremot i kommuner, der bevillingssumman är ringa, ett eller flera större fallissement leda till betydliga rubbningar. Då således en verklig rättsgrund förefinnes för den ifrågasatta lagförändringen, och det icke finnes anledning att antaga att statens förmånsrätt kommer att borttagas, samt likhet inför lag bör ega rum, der anledning till olikhet ej förefinnes, ber jag att få yrka bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Herr Stråle, Wilhelm: Jag instämmer i hvad Lag-Utskottets ärade ordförande yttrat och vill endast, med anledning af den siste talarens anförande, föreslå honom att han, i stället för att söka till-skapa en ny tyst förmånsrätt för kommunalutskylder, ville arbeta för borttagande af statens förmånsrätt för kronoutskylder, ty det tror jag vore mera öfverensstämmande med hela vår tidsanda.

*Ifrågasatt
stadgande af
förmånsrätt
för kommu-
nalutskylder.*
(Forts.)

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde Hr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande utlåtande och vidare på afslag å Utskottets hemställan, samt förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Claëson begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner Lag-Utskottets utlåtande N:o 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås Utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—34;

Nej—53.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 20 och 23 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 1, i fråga om bestämmande af viss tid, inom hvilken begärdt gravationsbevis skall vara att tillgå, m. m.

*Om tid för
expedition af
gravations-
bevis m. m.*

Herr Friherre von Essen, Fredrik: Jag är öfvertygad, att flertalet af Kammarens ledamöter finner denna fråga vara så obetydlig, att de deråt knappast vilja egna någon uppmärksamhet; men jag är ock viss om, att det finnes åtskilliga här i Kammaren, som, lika med mig, anse, att det framställda förslaget dock eger sin befogenhet, och att stor anledning kunnat finnas, att framställa ett förslag till af-

Om tid för expedition af gravationsbevis m. m.

(Forts.)

hjälpande af ett missförhållande, som medför stora olägenheter. Här är icke platsen att illustrera dessa olägenheter genom att framlägga åtskilliga upplysningar, som blifvit mig meddelade och hvilka gifvit mig anledning till den ifrågavarande motionen. Det är icke blott jag, som kommit att tänka derpå, utan det är många, som hos mig anhållit att jag måtte väcka motionen, på grund af de svårigheter, som mött i allt för långt dröjsmål med utfärdandet af begärda gravationsbevis. Man har ansett, att dessa svårigheter icke kunde afhjelpas på ett bättre sätt, än genom att anhålla, att en bestämd tid måtte stadgas, inom hvilken dessa för många så viktiga handlingar skulle kunna utfås. Det är visserligen sant, att i nu gällande författning föreskrifves, att dessa och dylika bevis skola på begäran utlemnas så snart som möjligt — strax kan det naturligtvis icke ske. Men jag ber att få anmärka, att detta uttryck »så snart som möjligt» är en ganska tójbar bestämmelse, och den tyckes också hafva blifvit uttänjd omätligt långt i många domsagor — ja »många» är kanske för mycket sagdt, ty det är en känd och oomtvistad sak, att vår domarecorps utmärker sig genom att i regeln fylla sina åligganden i alla afseenden fullt tillfredsstäl- lande. Detta är regel, men det finnes ock undantag, och det är för dem, som den föreslagna bestämmelsen skulle gifvas.

Utskottet hänvisar till den utväg, hvar och en känner, att man kan åtala en domare, då man icke får den begärda expeditionen inom den tid, som man tycker vara skäligen; men dervid må dock anmärkas två olägenheter som möta, nemligen *dels* att det icke är angenämt att ställa sin egen domare på de anklagades bänk, mängden underkastar sig då hellre ett långt dröjsmål och många olägenheter; och *dels* att det vanligen finnes utvägar för en sådan domare att förklara sig på ett sätt, som möjligen kan tillfredsställa den myndighet, hvilken har att afdöma frågan, ehuru förklaringen må hända icke är af natur att vara tillfredsställande för parten. Utskottet har visserligen yttrat, att »för landtdomaren torde i åtskilliga fall laga hinder icke kunna åberopas till stöd för expeditionens tillhandahållande först efter fjorton dagars förlopp»; och då Första Kammaren antagligen går att gilla det afslag, som det Tillfälliga Utskottet formulerat, så ligger likväl ett erkännande i dessa ord, hvilka säkerligen komma att blifva bekanta för alla som vederbör. De skola deraf se, att åtminstone Första Kam- maren har ansett, att inom fjorton dagar bör i de flesta fall ett sådant bevis kunna lemnas, och att det bör vara ett undantag att så icke kan ske. Jag, för min del, föreställer mig, att de nya fastighets- böckerna skulle kunna i väsentlig mån underlätta utfärdandet af ifrågavarande bevis, men äro dessa böcker icke förda på sådant an- svar, som gäller om protokoll i allmänhet, så kunna de icke heller begagnas såsom källor för dessa bevis. Jag har hört, att de i verk- ligheten icke skulle gälla, utan att protokollet måste genomgås, och i så fall beklagar jag, att fastighetsböckerna icke ega denna kraft, ty de förlora derigenom i viss grad sin betydelse. Dessutom, om det som nu föreslagits i motionen skulle antagas, så kunde i allt fall dessa fastighetsböcker ej blifva af gagn för en viss ort i vårt land, nemligen i Dalarne, der de icke lära finnas. Detta är en olägenhet, som jag

erkänner måste försvåra antagandet af den bestämmelse, hvilken här blifvit ifrågasatt.

Jag förutser, som sagdt, motionens utgång, och vill icke heller tillåta mig att upptaga Kammarens tid mer än nödigt är, men de få ord, jag har tagit mig friheten yttra, har jag ansett nödiga för att rättfärdiga mitt förslag.

Om tid för expedition af gravationsbevis m. m.

(Forts.)

Herr Claëson: Då motionären icke yrkat bifall till sitt förslag, så skulle jag knappt behöfva yttra mig i frågan. Jag erkänner fullkomligt, att det understundom kan vara af mycken vikt för den, som begär ett gravationsbevis, att få det mycket snart, men jag vill ock tro, att nittionio domare af hundra skola i sådana fall göra allt sitt till för att lemna det i erforderlig tid, och det är alldeles omöjligt att alltid göra det inom fjorton dagar. Vi få här icke tänka på ett enda sådant bevis, utan dylika kunna ungefär samtidigt begäras i tio- eller någon gång hundratal, och begäran derom kan komma näst före ett ting med flera rättegångsdagar och kanske dessutom äfven extra förrättningar under de närmaste 14 dagarne. Med bästa vilja i verlden är det då icke alltid möjligt att inom fjorton dagar lemna bevisen, äfven om alla andra göromål läggas bort, men det är endast undantagsvis som alla öfriga domaregöromål kunna och böra under 14 dagar bortläggas för utfärdande af gravationsbevis. Derför tror jag, att stadgandet måste vara sådant det nu är, och att man får hoppas på domarens rättrådighet och välvilja, att de icke uttänja uttrycket »så snart ske kan» mera än nödigt är.

Herr Stråle, Wilhelm: Jag tror icke, att det är skäl att med anledning af tillfälligtvis inträffade undantagsfall förändra en klok lag, särdeles som ändringen sannolikt komme att medföra vida större olägenheter än den gällande lagen. Nu är domaren ålagdt att meddela expeditionen »genast eller så snart som möjligt». Denna fråga utgjorde öfverläggningsämne, när expeditionstaxan år 1883 utfärdades, och man fann då, att kloheten bjöd att begagna de ordalag, som nu finnas i författningen. Jag antager, att i allmänhet böra domarne på vida kortare tid, än fjorton dagar, kunna utfärda de ifrågavarande bevisen, och jag vågar också hoppas, att i allmänhet så sker. Men det förekommer, såsom den siste talaren anförde, fall, då domaren med bästa vilja i verlden icke kan utfärda ett sådant bevis inom fjorton dagar, såsom till exempel vid tingsafslutningar och dylikt. Stode det nu i expeditionstaxan, att beviset skall lemnas inom fjorton dagar, blefve följden sannolikt den, att såsom regel beviset expedierades först efter 14 dagar. Med fog kan emellertid antagas, att i stad gravationsbevis bör kunna lemnas inom åtta dagar, och på landet inom kortare tid än fjorton dagar. Ja, säger man, men det finnes landt-domare som söla, och det är så obehagligt att stöta sig med dem genom att väcka ett åtal. Hvad hjälper då lagförändringen? Man bestämmer i lagen en tid af fjorton eller trettio dagar om man fäster afseende vid undantagsfallen, och domaren expedierar ändå icke bevisen inom den tiden. Vill man nu icke åtala honom, då tjenar ju

Om tid för expedition af gravations-bevis m. m.
(Forts.)

detta stadgande till ingenting. Jag tror, att domarens skyldighet i detta afseende icke kan bättre utstakas, än som skett genom den nu gällande författningen. Domaren skall meddela beviset genast eller så snart som möjligt; dröjer han längre än skäligt är, kan han åtalas och är då pliktig att visa, hvilket hinder som mött att förut expediera handlingen. Har han då giltigt skäl att åberopa, såsom t. ex. en tingsafslutning, då är han fri, men eljest lär ansvar drabba honom. Jag tror därför, att det ej är skäl att ändra författningen.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och utlåtandet godkändes.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1 samt näst derefter de öfriga utlåtanden, som denna dag bordlagts första gången.

Kammaren åtskildes kl. 2,5 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
